

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Departament Mecenatu Państwa
Dyrektor
Mateusz Adamkowski

DMP-WKiA.050.6.2026.MK
Warszawa, 27 maja 2026 r.

Pan

Szanowny Panie,

w odpowiedzi na petycję z 12.03.2026 r. o podjęcie pilnych i systemowych działań na rzecz zabezpieczenia zbiorów bibliotecznych w Polsce oraz o opracowanie i wdrożenie jednolitych, wiążących wytycznych postępowania na wypadek: wojny, konfliktów zbrojnych, powodzi, pożarów, katastrof budowlanych, awarii infrastruktury krytycznej oraz innych sytuacji kryzysowych, przedstawiam poniższe wyjaśnienia odnoszące się do Pańskich postulatów.

1. Opracowanie ogólnokrajowych wytycznych kryzysowych dla bibliotek dotyczących ochrony i zabezpieczania zbiorów.

Podstawowym zadaniem Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego pozostaje koordynacja działań podejmowanych przez podmioty dysponujące dobrami kultury o wartości i znaczeniu dla dziedzictwa narodowego w granicach obowiązującego prawa.

W tym celu, obecnie w Ministerstwie trwają prace nad opracowaniem i wdrożeniem *Krajowego plan ochrony dóbr kultury na czas wojny*. Plan ten opracowywany zostanie na podstawie wykazów najcenniejszych dóbr kultury ruchomych i nieruchomych, przygotowanych między innymi przez dyrektora Biblioteki Narodowej w Warszawie. *Krajowy plan ochrony dóbr kultury na czas wojny* będzie obejmował w szczególności zagadnienia związane z planowaniem i sposobami ochrony najcenniejszych dóbr kultury, w tym materiałów bibliotecznych, określeniem miejsc ich ukrycia, a także wskazaniem sił i środków niezbędnych do realizacji zadań ochronnych. Plan będzie regulował również kwestie kierowania ochroną dóbr kultury oraz wskazywał obiekty przewidziane do objęcia ochroną w pierwszej kolejności.

Kwestie ochrony dóbr kultury, w tym zbiorów bibliotecznych na czas wojny i sytuacji kryzysowych określone są w ustawie z 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907). Na gruncie tej regulacji ochrona dóbr kultury została uznana za integralny element złożonego systemu bezpieczeństwa. Co szczególnie istotne, ustawodawca przyjął holistyczne podejście do przedmiotu ochrony, odchodząc od powszechnie stosowanej kategoryzacji dóbr kultury na zabytki, zbiory muzealne, biblioteczne i archiwalne oraz inne obiekty i zasoby pozostające w dyspozycji instytucji

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie www.gov.pl/kultura/bip w zakładce Polityka przetwarzania danych osobowych.

Identyfikator dokumentu: 2433164.11110396.10466567

kultury. Posłużono się przy tym terminologią zastosowaną w Konwencji Haskiej z 1954 r. o ochronie dóbr kultury w razie konfliktu zbrojnego. Doprecyzowano bowiem, że ilekroć mowa jest o „dobrach kultury”, należy przez to rozumieć dobra kultury określone w art. 1 Konwencji Haskiej z 1954 roku, czyli: *dobra ruchome lub nieruchome, które posiadają wielką wagę dla dziedzictwa kulturowego narodu, na przykład zabytki architektury, sztuki lub historii, zarówno religijne, jak świeckie; stanowiska archeologiczne; zespoły budowlane posiadające jako takie znaczenie historyczne lub artystyczne; dzieła sztuki, rękopisy, książki i inne przedmioty o znaczeniu artystycznym, historycznym lub archeologicznym, jak również zbiory naukowe i poważne zbiory książek, archiwaliów lub reprodukcji wyżej określonych dóbr; gmachy, których zasadniczym i stosowanym w praktyce przeznaczeniem jest przechowywanie lub wystawianie dóbr kultury ruchomych na przykład muzea, wielkie biblioteki, składnice archiwalne, jak również schrony mające na celu przechowywanie w razie konfliktu zbrojnego, dóbr kultury ruchomych oraz ośrodki obejmujące znaczną ilość dóbr kultury.* Wobec powyższego, przepisy ustawy odnoszą się również do zbiorów bibliotecznych.

Zgodnie z przepisami ustawy najważniejszym zadaniem ochrony ludności i obrony cywilnej jest przygotowanie ludności do właściwego zachowania się w sytuacjach zagrożenia, czyli budowanie odporności społecznej. W odniesieniu do ochrony dóbr kultury działania te koncentrują się przede wszystkim na zapobieganiu skutkom potencjalnych zagrożeń, w szczególności poprzez planowanie zabezpieczenia dóbr kultury oraz przygotowanie i realizację ewakuacji ruchomych dóbr kultury.

Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907) traktuje ochronę dóbr kultury jako element systemu bezpieczeństwa państwa oraz wskazuje obowiązki podmiotów posiadających dobra kultury w zakresie ich zabezpieczenia, przygotowania ewakuacji oraz opracowania instrukcji postępowania na wypadek sytuacji kryzysowych.

Z uwagi na specyfikę Ministerstwa oraz jego zadania, w obszarze nadzoru resortu pozostają zbiory biblioteczne o wartości i znaczeniu dla dziedzictwa narodowego, natomiast działalność MKiDN koncentruje się przede wszystkim na tworzeniu regulacji, wytycznych oraz ram strategicznych. Bezpośrednia realizacja działań zabezpieczających w poszczególnych obiektach pozostaje natomiast we właściwości ich organizatorów i podmiotów prowadzących.

Należy też zaznaczyć, że kwestia ochrony najcenniejszych zasobów bibliotecznych poruszona jest w ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. z 2022 r. poz. 2393), która w art. 6 stanowi: „1. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią, w całości lub części, narodowy zasób biblioteczny. 2. Narodowy zasób biblioteczny podlega szczególnej ochronie.”

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie narodowego zasobu biblioteczny (DZ.U z 2024 r. poz.1117 ze zm.) określa z kolei m.in. wymagania dotyczące postępowania ze zbiorami zaliczonymi do narodowego zasobu biblioteczny (NZB), tj. konieczność sporządzenia planu ochrony zbiorów, obejmującego m.in. ocenę ryzyka, organizację ochrony zbiorów, procedury reagowania, zasady ewakuacji.

2. *Wprowadzenie procedur ewakuacji zbiorów, ustalania priorytetów ratowania materiałów bibliotecznych, ochrony katalogów, inwentarzy i systemów informacyjnych oraz działania bibliotek w warunkach wojny i sytuacji kryzysowych.*

MKiDN prowadzi działania obejmujące opracowywanie procedur ochrony dóbr kultury, w tym procedur ewakuacji oraz zasad priorytetyzacji ratowania zbiorów, dla jednostek pozostających we właściwości Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, także tych posiadających zbiory biblioteczne.

W ramach prowadzonych prac nad opracowaniem i wdrożeniem *Krajowego planu ochrony dóbr kultury na czas wojny* analizowane są również działania mające na celu wsparcie merytoryczne i organizacyjne podmiotów odpowiedzialnych za ochronę dóbr kultury, w tym przygotowanie uniwersalnych szablonów planów i instrukcji, opracowanie wytycznych oraz upowszechnianie dobrych praktyk i rozwiązań systemowych.

3. Nałożenie obowiązku posiadania planów ochrony zbiorów przez biblioteki finansowane ze środków publicznych.

Obowiązek sporządzania planów ochrony, jak wspomniano wyżej, dotyczy już bibliotek posiadających zbiory zaliczane do NZB.

Jednocześnie, zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej (Dz.U. 2024 poz. 1907), wszystkie podmioty uprawnione do wykonywania zadań ochrony dóbr kultury, w tym zbiorów bibliotecznych, zostały zobligowane do opracowania instrukcji postępowania na potrzeby realizacji zadań w razie wystąpienia sytuacji kryzysowych. Instrukcje te powinny zawierać m.in. sposób postępowania w razie wystąpienia zagrożenia, wykaz osób odpowiedzialnych za realizację zadań ochronnych oraz zestawienie sił i środków niezbędnych do ich wykonania.

Ustawodawca wskazał również, że podmioty wykonujące zadania ochrony dóbr kultury powinny dokonywać systematycznej analizy zbiorów w celu wyselekcjonowania dóbr kultury przeznaczonych do zabezpieczenia lub ewakuacji, z uwzględnieniem ich wartości historycznej, naukowej, artystycznej oraz znaczenia w skali krajowej i międzynarodowej.

Wobec powyższego podmioty dysponujące zbiorami bibliotecznymi zostały zobowiązane do podejmowania we własnym zakresie działań mających na celu ochronę i zabezpieczenie posiadanych zbiorów na wypadek konfliktu zbrojnego lub sytuacji kryzysowych, przy uwzględnieniu charakteru posiadanych dóbr kultury oraz indywidualnych możliwości organizacyjnych poszczególnych podmiotów.

4. Zapewnienie finansowania na digitalizację najcenniejszych zbiorów, tworzenie kopii zapasowych oraz doposażenie bibliotek w środki ochrony zbiorów.

Digitalizacja stanowi nie tylko jedną z metod ochrony, ale i narzędzie ułatwiające dostępność do dóbr kultury. Z tego względu MKiDN od dawna wspiera działania z tego zakresu. Aktywną działalność digitalizacyjną prowadzi Biblioteka Narodowa - instytucja nadzorowana i finansowana przez MKiDN, a tworzona przez nią platforma *polona.pl* jest największą polską biblioteką cyfrową. BN pełni także funkcję Centrum Kompetencji w zakresie digitalizacji materiałów bibliotecznych. Warto nadmienić, że Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powierzył rolę Centrów Kompetencji w zakresie digitalizacji poszczególnych rodzajów dóbr kultury także innym, podległym jednostkom: FilMOTECE Narodowej - Instytutowi Audiowizualnemu w zakresie materiałów audiowizualnych, Narodowemu Archiwum Cyfrowemu - materiałów archiwalnych, Narodowemu Instytutowi Muzeów - muzealiów, Narodowemu Instytutowi Dziedzictwa - zabytków.

Centra Kompetencji mają za zadanie:

- wdrażanie zmian technologicznych dotyczących digitalizacji i przechowywania danych cyfrowych w tym opracowanie i aktualizacja standardów i katalogów digitalizacji poszczególnych zbiorów,
- edukację kadr instytucji kultury prowadzących digitalizację,
- archiwizację zasobów cyfrowych, w tym materiałów zdigitalizowanych w ramach programów MKiDN,
- udostępnianie materiałów zdigitalizowanych,
- promocja zasobów cyfrowych.

Wsparcie finansowe MKiDN na digitalizację zbiorów innych podmiotów kulturalnych, które nie podlegają Ministerstwu, przyznawane jest w ramach ogłaszanych corocznie programów Ministra. Jednym z nich jest program *Kultura Cyfrowa*, umożliwiający dofinansowanie projektów dotyczących cyfryzacji dziedzictwa kulturowego, obejmujących digitalizację i udostępnianie w internecie zasobów muzealnych, bibliotecznych, audiowizualnych, zabytkowych oraz archiwalnych wraz z zapewnieniem bezpiecznej i długookresowej archiwizacji zasobów cyfrowych.

Informacje o programach ministra w poszczególnych latach, w tym programie *Kultura cyfrowa* dostępne są na stronie <https://www.gov.pl/web/kultura/programy-i-projekty>

Jednocześnie należy podkreślić, że podstawę finansowania realizacji zadań ochrony ludności i obrony cywilnej, czyli również działań związanych z ochroną zbiorów bibliotecznych na wypadek wojny i sytuacji kryzysowych stanowi Program Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej. Zgodnie z Uchwałą nr 151 Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2025 r. zmieniająca uchwałę w sprawie zatwierdzenia Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej na lata 2025–2026 w obszarze drugim programu „Zabezpieczenie logistyczne i zapewnienie ciągłości dostaw” w dziale pierwszym „uzupełnienie zasobów i infrastruktury niezbędnej do realizacji zadań OLiOC” jako szczegółowe zadanie wskazano zakup materiałów i sprzętu na potrzeby rozśrodkowania i ewakuacji dóbr kultury – m.in.: skrzynie, kontenery, wózki, fizeolina, folia, papier, teczki, kartony oraz inne niezbędne materiały opatrunkowe wynikające ze specyfiki zbiorów planowanych do ewakuacji. W praktyce oznacza to, że podmioty dysponujące zbiorami bibliotecznymi mogą wnioskować do właściwych terytorialnie organów ochrony ludności i obrony cywilnej o uzyskanie dofinansowania w tym obszarze.

5. *Organizacja szkoleń dla bibliotekarzy i kadry zarządzającej z zakresu ochrony zbiorów w sytuacjach kryzysowych.*

MKiDN realizuje obecnie działania szkoleniowe oraz inne działania związane z podnoszeniem kompetencji kadr w obszarze ochrony dóbr kultury dla jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych oraz współprowadzonych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

W ramach prowadzonych prac nad wdrożeniem *Krajowego planu ochrony dóbr kultury* na czas wojny, analizowane są działania mające na celu wsparcie merytoryczne i organizacyjne zaangażowanych podmiotów, w tym przygotowanie uniwersalnych szablonów planów i instrukcji, opracowanie wytycznych, upowszechnianie dobrych praktyk oraz sprawdzonych rozwiązań systemowych, jak również stworzenie dedykowanej przestrzeni internetowej umożliwiającej powszechny dostęp do wymienionych wyżej materiałów.

6. *Uwzględnienie bibliotek i zbiorów bibliotecznych w krajowych i samorządowych planach zarządzania kryzysowego oraz strategiach ochrony dziedzictwa kulturowego.*

Zagadnienia związane z ochroną zbiorów bibliotecznych uwzględniane są w działaniach prowadzonych przez MKiDN w ramach Krajowego planu ochrony dóbr kultury wobec jednostek pozostających we właściwości Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Jednocześnie, zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej zadania w zakresie ochrony dóbr kultury realizowane są również przez właściwe terytorialnie organy ochrony ludności i obrony cywilnej, w tym jednostki samorządu terytorialnego.

7. Przyjęcie lokalnych programów ochrony zbiorów bibliotecznych, w szczególności na poziomie samorządowym.

Działania dotyczące obiektów samorządowych pozostają we właściwości jednostek samorządu terytorialnego oraz organizatorów poszczególnych instytucji. Ministerstwo nie sprawuje nadzoru nad samorządowymi bibliotekami i instytucjami kultury pozostającymi poza zakresem właściwości Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej zadania w zakresie ochrony dóbr kultury realizowane są również przez właściwe terytorialnie organy ochrony ludności i obrony cywilnej, w tym wójta (burmistrza, prezydenta miasta), starostę oraz wojewodę. W konsekwencji podejmowanie działań na rzecz ochrony zbiorów bibliotecznych na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych należy również do właściwości tych organów, które pozostają zupełnie niezależne od MKiDN w zakresie sposobu realizacji nałożonych na nie zadań oraz tworzenia dokumentacji planistycznej.

Dziękując Panu za zainteresowanie sprawami kultury, zapewniam że MKiDN traktuje dbałość o polskie dziedzictwo kulturowe priorytetowo i w ramach posiadanych kompetencji oraz możliwości budżetowych, będzie podejmowało wszelkie działania służące ochronie najcenniejszych zasobów bibliotek oraz innych polskich instytucji kultury.

Z poważaniem

Mateusz Adamkowski